jatelná. Je potřeba předložit nový návrh měnového plánu, který by svoji tendencí i obsahem odpovídal potřebám nové struktury našeho hospodářského a sociálního života.

8. Považujeme při této příležitosti za nutné upozornit, že by bylo prospěšné, aby provedena byla úprava působnosti hospodářských ministerstev tak, aby věci hospodářské a sociální mohly býti účelně obstarávány a koordinovány. Mělo by být proto zřízeno ministerstvo národního hospodářství.

Dále jsme toho názoru, že ministerstvo zásobování nemůže stačit s rozsahem působnosti, jakou mělo doma. Je potřeba zřídit dekretem ministerstvo spotřeby, jehož kompetence bude stanovena tak, aby mohlo řešit otázky zásobování, distribuce a úpravu a kontrolu cen spotřebních statků. Návrh je připraven k projednání.

9. K bodu 15) dopisu: Pro uzavření německých a maďarských škol a zamezení činnosti fašistických učitelů má býti vydán již zde rámcový dekret a podrobnosti mohou býti určeny vládním nařízením až doma.

10. K bodu 16): Soudíme, že je potřeba zřídit ústřední úřad pro zahraniční obchod. Příslušný návrh dekretu je připravován ministerstvem obchodu.

11. Demise vlády a její odchod domů. Souhlasíme plně s tím, že tato vláda má před svým odchodem domů podati demisi a jíti domů již v demisi. V Londýně je však třeba zřídit likvidační orgán.

12. Jsme pro to, aby netoliko administrativní, ale také politická čistka se děla národním soudem na podkladě normativním, buďsi dekretem, buďsi vládním nařízením, neboť kdyby tato čistka byla ponechána pouze politické akci, mohlo by to znamenati rozvrat.

13. Souhlasíme, že z aktivních domácích i zahraničních složek národní resistence měl by vzniknouti ústřední výbor národní jednoty, který by v době, kdy už nebude fungovat Státní rada, a kdy ještě nebude ustaveno prozatímní národní shromáždění, připravil volební dohodu a byl po př. vládě demisionované i vládě nové až do ustavení prozatímního národního shromáždění představitelem politické veřejnosti s fakultativní působností poradní, jež by nemusela být ani normována.

Zejména by šlo o to, aby takovýto sbor národní jednoty připravil dohodu o složení prozatímního národního shromáždění a volební dohodu vůbec. Na základě této dohody bylo by pak národní shromáždění příslušnými voliteli zvoleno.

Má-li býti taková volební dohoda možná, přes to že se nemůže opírat o žádný volební klíč, který by byl spolehlivým ukazovatelem dnešní orientace lidových mas, ani o žádný spolehlivý odhad, musela by jí předcházet dohoda o akčním programu nové vlády. Považujeme i takovou dohodu za možnou. Musela by býti vyjádřena hned v úvodním prohlášení nové vlády.

Přijměte, pane presidente, projev naší hluboké úcty.

Stránský m. p.
Ripka m. p.
Slávik m. p.
Majer m. p.
Bečko m. p.“

(AÚD KSČ Praha, f. 38, inv. j. 14, čís. 166—169.)

[53]

1944, 6. září. Banská Bystrica. — Nařízení Slovenské národní rady o postátnění školství na Slovensku.[1]

[1] Postátnění školství bylo spontánní reakcí na poměry, panující v éře slovenského státu, kdy bylo takřka celé školství vydáno do rukou církvím, především církvi katolické, která ovládla též všechny školské orgány a využívala je pro své církevněpolitické a náboženské zájmy. Zákonem čís. 308/1940 byly zrušeny všechny státní školy lidové a odevzdány do správy církvím; postupně se stíral světský charakter i ze škol středních a odborných. Katolická církev naplnila školství duchem náboženské nesnášenlivosti a fanatismu, duchem církevního tmářství, nepřátelského vědeckým poznatkům a demokratickým národním tradicím, učinila vše pro to, aby školy byly spolehlivou oporou klérofašistického režimu.

Problematikou školství se kromě nařízení SNR čís. 5/1944 zabývalo nařízení čís. 7/1944 Sb. n. SNR o zrušení zákazu koedukace a nařízení čís. 6/1944 Sb. n. SNR o úpravě školství a bohoslužebné řeči německé a maďarské národnostní menšiny (šlo o likvidaci maďarizačních a germanizačních opatření).

Rámcové nařízení SNR o postátnění školství ze 6. září 1944 bylo potvrzeno, rozšířeno a konkretizováno dalšími legislativními akty SNR v květnu, srpnu a v listopadu 1945, jimiž byl zestátněn i všechen majetek, patřící k církevním školám, studentské internáty apod.

Slovenská národná rada sa usniesla na tomto nariadení:

§ 1.

Školy všetkých kategórií a stupňov od detských opatrovní a útulní až po školy vysoké na Slovensku sa dňom nadobudnutia účinnosti tohoto nariadenia poštátňujú.

§ 2.

Učiteľské osoby a iní zamestnanci na týchto školách sú štátnymi zamestnancami.

§ 3.

Toto nariadenie prevedie Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre školstvo a národnú osvetu.

§ 4.

Toto nariadenie nadobúda účinnosti dňom vyhlásenia.

Slovenská národná rada

Sb. n. SNR, čís. 5/1944.

[54]

1944, 7. září. Banská Bystrica. — Pokyny Slovenské národní rady k ustavování a činnosti místních a okresních národních výborů.

Všetky okresné a miestne národné výbory v záujme udržania poriadku a jednotného vedenia práce nech bezpodmienečne zachovajú tieto pokyny:[1]

[1] Zejména v počátečním období povstání se objevuje v činnosti národních výborů a v organizaci správních a mocenských orgánů řada prvků: revoluční improvizace, hledání nejvhodnějšího provizorního řešení v daném momentu, kdy hlavní pozornost je upjata k vedení ozbrojeného boje; působila zřejmě i nezbytnost dohody s demokratickými partnery, při čemž se komunisté nevzdávali propagování vlastních hledisek a úsilí o jejich prosazení.

Citované pokyny ze 7. září zdůrazňují dozorčí, pomocnou a iniciativní pravomoc národních výborů. Vedle národních výborů je ponechán aparát notářů, okresních náčelníků i župana (po celou dobu existence souvislého povstaleckého území vyvíjel v B. Bystrici činnost župní úřad v čele s nově jmenovaným županem). Dochází rovněž k vyčleňování otázek samosprávné činnosti místních národních výborů. Přesný výraz tohoto pojetí nacházíme ve výnosu pověřenectva SNR pro věci vnitřní čís. 7/1944 z 5. 9. 1944 (OA B. Bystrica, pob. v Brezně n. Hr., f. OÚ Brezno, D 2816/44). Zde se stanoví, že funkci obecního výboru (tj. obecního zastupitelstva — pozn. editorů) vykonává dočasně MNV, který si má na své první schůzi zvolit starostu a podstarosty obecního výboru. Dále se v tomto oběžníku, zaslaném pouze okresním úřadům, které zařizovaly další jeho provedení, stanoví: „Miestnemu národnému výboru vo funkcii obecného výboru prislúcha pôsobnosť, ktorá podľa terajších právnych predpisov patrila obecnému zastupiteľstvu, poťažne obecnému výboru. Vedením bežných obecných záležitostí obecný výbor môže poveriť starostu obce". Dozorčí pravomoc okresních úřadů vůči místním národním výborům „ve funkci obecních výborů" zůstala nezměněna, což našlo vyjádření v dalším ustanovení citovaného oběžníku: „Členov miestneho národného výboru, starostu a podstarostov je povinný notársky úrad bezodkladne oznámiť príslušnému okresnému národnému výboru a tento okresnému úradu. Okresný úrad je povinný členov obecných výborov hneď vyrozumieť o ich funkciach". Tyto zásady, pouze částečně modifikované, byly obsaženy i v obsáhlých směrnicích z 27. 9. 1944 (viz dokument čís. 69). Došlo např. i k jmenování starostů obcí banskobystrického okresu (viz Národnie noviny, 12. 10. 1944).

Vedení komunistické strany si však uvědomovalo nutnost vyřešit tuto dvoukolejnost s definitivní platností ve prospěch lidových orgánů — národních výborů. To je zřejmé z článku G. Husáka „Slovo o národných výboroch" (Pravda, 17. 9. 1944, čís. 8, pod pseudonymem P. Kollár), v němž se praví mj.: „Obecné zastupiteľstvá musia byť uvoľnené z kurátorstva notára, okresné zastupiteľstvá musia mať voleného svojho predsedu a nie menovaného náčelníka, musia mať primeranú právomoc. Funkciu obecného zastupiteľstva bude vykonávať Národný výbor. Funkciu okresného zastupiteľstva Okresný národný výbor. Pravda, s kompeten-